

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний інститут

Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 11 » УКР 09 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями

Змістовий модуль «Взаємодія з батьківською спільнотою та

педагогічний патронаж»

для студентів

спеціальності 013 Початкова освіта

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 013.00.01 «Початкова освіта»

Київ – 2019

Розробник: Голота Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології

Викладач: Голота Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту

Протокол від 5 вересня 2018 о. № 2

Завідувач кафедри Г.І. Іванюк

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 013.00.01 «Початкова освіта»

«05» 09 2018 р.

Гарант освітньо-професійної програми 013.00.01 «Початкова освіта»

 Т.І. Мієр

Робочу програму перевірено

_____ 2018 р.

Заступник директора Машовець М.А.

Пролонговано:

на 2019 /2020 н.р. (Завідувач Т.І.), «04» 09 2019 р. Протокол № 11

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис), «__» _____ 20__ р. Протокол №__ (ПБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис), «__» _____ 20__ р. Протокол №__ (ПБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис), «__» _____ 20__ р. Протокол №__ (ПБ)

_____ (підпис) _____ (ПБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
<i>«Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями»</i>		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180	
Курс	5	5
Семестр	9	9
Кількість змістовий модулів із розподілом:	3	
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, в тому числі:	180	180
Аудиторні	56	50
Модульний контроль	12	-
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	82	156
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен
<i>Змістовий модуль «Взаємодія з батьківською спільнотою та педагогічний патронаж»</i>		
Курс	5	5
Семестр	9	9
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	16	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	10	-
Самостійна робота	30	52
Форма семестрового контролю	-	-

Мета та завдання навчальної дисципліни: набуття майбутніми менеджерами систем якості початкової освіти знань про компоненти та особливості управління педагогічною взаємодією з батьками учнів, оволодіння технологіями налагодження ефективної педагогічної взаємодії з батьківською спільнотою, яка сприятиме ефективності освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, формування умінь міжособистісних взаємин у комунікації з батьками як представниками різних соціальних інституцій.

Завдання:

- здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; управління якістю роботи, що виконується;

- усвідомлення відмінностей між різними типами сімей задля відповідного їх сприйняття у роботі з батьками учнів;
- оволодіння знаннями про соціально-педагогічний патронаж дітей і сімей та шляхи його організації в умовах виховного простору закладу середньої освіти;
- оволодіння вміннями знаходити різноманітні шляхи співпраці з родинами в школі та суспільстві;
- формування вміння реалізовувати індивідуально-персонізовану модель педагогічної взаємодії з батьками з метою цілісного педагогічного впливу на дитину;
- оволодіння досвідом створювати та випробовувати на практиці стратегії виховного впливу, які визначаються потребами родини та громади.

Навчальна дисципліна «Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями. Взаємодія з батьківською спільнотою та педагогічний патронаж», згідно Освітньо-професійної програми 013.00.01 «Початкова освіта» спрямована на формування у майбутніх менеджерів систем якості початкової освіти таких *компетентностей*:

ЗК-1. Здатність діяти соціально відповідально;

ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї;

ЗК-3. Здатність працювати в команді;

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК-6. Здатність до осмислення, переосмислення дій для ґрунтовного самоаналізу власної діяльності; самокритики і сприймання конструктивної критики;

ЗК-7. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; управління якістю роботи, що виконується.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 5. Здійснювати партнерську взаємодію з різними соціальними інститутами, педагогічний патронаж;

ПРН 12. Спілкуватися українською мовою в суспільній, освітньо-професійній та особистісній сферах діяльності;

ПРН 14. Знати та дотримуватися норм педагогічної етики;

ПРН 18. Володіти уміннями вирішення конфліктів, обирати оптимальний варіант вирішення ситуацій,

що конкретизуються наступним чином:

- уміння аналізувати та оцінювати сучасні проблеми у взаємодії закладу середньої освіти та батьків учнів;
- володіти основними стратегіями успішної комунікації з батьками учнів як з представниками різних соціальних інститутів;
- здатність створювати та випробовувати на практиці стратегії виховного

- впливу, які визначаються потребами родини та громади;
- здатність інтегрувати батьків у педагогічний процес шляхом створення необхідних і достатніх умов для залучення сім'ї до супроводу дитини в освітньому процесі;
 - уміння здійснювати науково-методичний та інформаційний супровід психолого-педагогічного просвітництва батьків з метою підвищення їх виховної компетентності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль,	Самостійна
Змістовий модуль 1. Педагогічне партнерство як феномен розвитку інститутів сім'ї та закладів освіти							
Тема 1. Педагогічне партнерство закладу освіти та сім'ї як передумова розвитку особистості та успішного навчання	6	2					4
Тема 2. Педагогічна взаємодія з батьками. Управління співробітництвом з батьками	4	2					2
Тема 3. Соціально-педагогічне значення співпраці батьків і педагогів у процесі виховання і навчання дітей.	8		2				6
Тема 4. Діагностика виховних можливостей сім'ї.	6			2			4
Модульний контроль	2					2	
Разом	26	4	2	2		2	16
Змістовий модуль 2. Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти							
Тема 5. Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти	6	2					4
Тема 6. Педагогічне просвітництво батьків	4			2			2
Тема 7. Практичний вітчизняний та зарубіжний досвід управління	6		2				4

роботою з батьками.							
Тема 8. Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти	6			2			4
Модульний контроль	2					2	
Разом	24	2	2	4		2	14
Підготовка та проходження контрольних заходів	10					10	
Усього	60	6	4	6		14	30

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Змістовий модуль 1. Педагогічне партнерство як феномен розвитку інститутів сім'ї та закладів освіти							
Тема 1. Педагогічне партнерство закладу освіти та сім'ї як передумова розвитку особистості та успішного навчання	8	2					6
Тема 2. Педагогічна взаємодія з батьками. Управління співробітництвом з батьками	6						6
Тема 3. Соціально-педагогічне значення співпраці батьків і педагогів у процесі виховання і навчання дітей.	8		2				6
Тема 4. Діагностика виховних можливостей сім'ї.	6						6
Модульний контроль							
Разом	28	2	2				24
Змістовий модуль 2. Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти							
Тема 5. Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти	8	2					6
Тема 6. Педагогічне просвітництво батьків	6						6
Тема 7. Практичний вітчизняний та зарубіжний досвід управління роботою з батьками.	8						8
Тема 8. Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти	10			2			8
Модульний контроль							
Підготовка та проходження контрольних заходів							

Разом	32	2		2			28
Усього	60	4	2	2			52

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Педагогічне партнерство як феномен розвитку інститутів сім'ї та закладів освіти

Тема 1. Педагогічне партнерство закладу освіти та сім'ї як передумова розвитку особистості та успішного навчання

Сутність понять «співробітництво», «співпраця», «взаємодія». Батьки як важливі, необхідні й цінні партнери у процесі навчання учнів. Партнерство та відкрита комунікація з батьками як суттєві й критичні елементи в забезпеченні якості освіти дітей дошкільного віку та молодших школярів.

Педагогічна взаємодія як необхідна умова ефективності педагогічного процесу закладів дошкільної та середньої освіти. Механізм узгодження різних позицій, наявність домовленостей (правил взаємодії), дотримання етичних норм.

Основні поняття теми: співробітництво, співпраця, взаємодія, педагогічна взаємодія, педагогічне партнерство.

Рекомендовані джерела

Основні [3, 5]

Додаткові [2, 5]

Тема 2. Педагогічна взаємодія з батьками. Управління співробітництвом з батьками

Управління педагогічною взаємодією з батьками як з представниками різних соціальних інститутів. Особливості організації взаємодії закладів дошкільної та середньої освіти з сім'єю. Встановлення контакту з сім'єю. Принципи ефективної педагогічної взаємодії з батьками за умови пріоритету інтересів дитини.

Взаємодія сімей і взаємовпливи сімейного виховання. Участь педагогів і батьків в організації гуртків, клубів за інтересами, художніх, недільних, спортивних шкіл.

Основні поняття теми: педагогічна взаємодія, соціальний інститут, сімейне виховання.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 8]

Додаткові [2,4]

Тема 3. Соціально-педагогічне значення співпраці батьків і педагогів у процесі виховання і навчання дітей.

Цінність залучення родини до освітнього процесу. Позитивне значення педагогічного партнерства закладів освіти та сімей для дітей, педагогів, батьків.

Основні поняття теми: співробітництво, співпраця, взаємодія, коопераційна інтеракція, педагогічна рефлексія.

Рекомендовані джерела

Основні [5,7]

Додаткові [3, 5]

Семінарське заняття 1. Соціально-педагогічне значення співпраці батьків і педагогів у процесі виховання і навчання дітей.

Тема 4. Діагностика виховних можливостей сім'ї.

Важливість діагностичних умінь у професійній діяльності вихователя. Методи діагностування сім'ї. Використання методів спостереження, включеного спостереження, бесід, анкетування. Проективна методика «Кінетичний малюнок сім'ї».

Основні поняття теми: склад сім'ї. Внутрішньосімейні стосунки. Трудова зайнятість членів сім'ї, матеріальна забезпеченість. Культурний потенціал сім'ї. Суспільна позиція. Виховна позиція сім'ї.

Рекомендовані джерела

Основні [2,8]

Додаткові [4, 5]

Практичне заняття 1. Діагностика виховних можливостей сім'ї.

Змістовий модуль 2. Технології залучення батьків до навчально-виховного процесу освітнього закладу

Тема 5. Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти.

Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти як складова соціального супроводу, всебічна та дієва допомога сім'ї. Зміст, мета, завдання, принципи і функції соціально-педагогічного патронажу сім'ї.

Основні поняття теми: патронаж, соціальний патронаж, соціально-педагогічний патронаж, педагогічний патронаж.

Рекомендовані джерела

Основні [7,8]

Додаткові [3, 4]

Тема 6. Педагогічне просвітництво батьків.

Педагогічна освіта батьків - планова допомога дорослим у вигляді освітнього процесу, спрямовану на підвищення самостійності і виваженості рішень батьків у конкретних виховних ситуаціях. Форми і засоби виховання сучасних батьків.

Організація батьківської освіти в закладі дошкільної освіти та школі. Створення та використання моделей виховного процесу для батьків: модель групових консультацій, Адлерівська модель, учбово-теоретична модель, модель чуттєвої комунікації, модель заснована на трансакційному аналізі, їх порівняльна характеристика.

Основні поняття теми: педагогічна освіта батьків, рівень педагогічної культури батьків, презентативний імідж закладів дошкільної та середньої освіти.

Рекомендовані джерела

Основні [2,8]

Додаткові [1, 6]

Практичне заняття 2. Педагогічне просвітництво батьків.

Тема 7. Практичний вітчизняний та зарубіжний досвід управління роботою з батьками.

Вітчизняний та зарубіжний досвід інформатизації освітнього середовища. Просвітницька дистанційна робота (просвіта батьків). Зворотній зв'язок як засіб включення до єдиного комунікативного освітнього простору. Сайт закладів дошкільної освіти та середньої освіти як джерело інформації навчального, методичного або виховного характеру для батьків. Проведення дозвіллевих заходів за участю батьків. Підвищення педагогічної культури батьків шляхом розробки і впровадження спеціальних програм їх освіти. Школи батьків, індивідуальні зустрічі та консультації фахівців, діяльність сімейних радників, організацій релігійного напрямку, центрів сімейного орієнтування.

Рекомендовані джерела

Основні [2, 5]

Додаткові [4, 6]

Семінарське заняття 2. Практичний вітчизняний та зарубіжний досвід управління роботою з батьками.

Тема 8. Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти

Виявлення очікувань батьків – важливий обов’язок керівника сучасної української школи. Аналіз особливостей взаємодії з батьками при розв’язанні проблемних ситуацій у закладах дошкільної та середньої освіти. Налагодження зворотного зв’язку сім’я —ЗДО /ЗСО, для поточного коригування управлінських рішень, забезпечення єдності педагогічних вимог до вихованців та учнів, надання допомоги сім’ї у вихованні та навчанні дітей. Участь батьків у складанні плану розвитку школи. Врахування думки батьківської спільноти під час формування річного календарного плану виховних заходів. Принципи ефективної взаємодії з батьками -«експертами» в освітньому процесі ЗДО та на уроках у початкових класах.

Рекомендовані джерела

Основні [3, 5]

Додаткові [2, 6]

Практичне заняття 3. Проектування технологій залучення батьків до освітнього процесу

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск,	10	-	-	-	-

виконання, захист)					
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
	Разом	12	74	12	79
Максимальна кількість балів: 153					
Розрахунок коефіцієнта: 2,55					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
1	Підготуйте есе з теми: «Складові мотиваційного компонента педагогічної готовності керівника закладу середньої освіти до управління взаємодією з батьківською спільнотою»	4	5
2	Складіть план консультації для батьків щодо однієї з актуальних проблем виховання молодших школярів	2	5
3	За допомогою методів психологічного вивчення сім'ї проведіть діагностику особливостей виховання дитини (з вашого особистого досвіду)	6	10
4	Розробити макет інформаційного сайту сучасної української школи	4	5
5	Складіть перелік основних принципів із захисту інтересів дитини при розв'язанні проблемних ситуацій з батьками учнів та обґрунтуйте вибір складових переліку	4	5
6	Підготувати орієнтовний план з організації роботи закладу середньої освіти з батьківською спільнотою (на рік).	2	5
7	Визначити і презентувати засоби виховання сучасних батьків та скласти їх орієнтовний зміст	4	5
8	Складіть план залучення батьків молодших школярів як експертів на уроках в початковій школі	4	5
	Разом	30	45

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі тесту, який складається з 25 питань.

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання Семестрове оцінювання здійснюється у формі інтегрованого екзамену з дисципліни «Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями». Форма проведення письмова (комп'ютерне тестування). За правильну

відповідь на кожне запитання тесту студент отримує 1 бал. Максимальна кількість балів за виконання тесту – 40.

6.4. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Розкрийте сутність понять «співробітництво», «співпраця», «взаємодія» у роботі з батьками.
2. Охарактеризуйте партнерство та відкриту комунікацію з батьками як суттєві й критичні елементи в забезпеченні якості освіти учнів.
3. Розкрийте етапи встановлення контакту з сім'єю.
4. Визначте сфери виникнення труднощів у взаємодії між вчителями початкових класів і батьками.
5. Охарактеризуйте діагностичні методики вивчення сім'ї.
6. Доведіть необхідність діагностування типу сім'ї для визначення моделі педагогічної взаємодії.
7. Визначте позитивне значення співпраці вчителів та батьків для дитини.
8. Визначте позитивне значення співпраці вчителів та батьків для батьків.
9. Визначте позитивне значення співпраці вчителів та батьків для педагогів.
10. Визначте значення конфіденційності в співпраці з батьками.
11. Охарактеризуйте етапи залучення батьків до педагогічної взаємодії.
12. Обґрунтуйте принципи встановлення зворотної взаємодії.
13. Дайте характеристику письмових форм співпраці батьків і педагогів.
14. Проаналізуйте форми співпраці з батьками до початку вступу дитини до школи.
15. Доведіть можливості використання теорії трансакційного аналізу в співпраці з батьками.
16. Розкрийте зміст виховної роботи серед батьків.
17. Обґрунтуйте правила, що сприяють досягненню рівноправного співробітництва батьків і вчителів.
18. Окресліть проблеми співпраці з батьками в сучасній практиці початкової школи.
19. Особливості взаємодії з батьками при розв'язанні проблемних ситуацій у закладах середньої освіти.
20. Розкрийте особливості взаємодії сімей і взаємовпливи сімейного виховання.
21. Охарактеризуйте вітчизняний та зарубіжний досвід інформатизації освітнього середовища.
22. Охарактеризуйте соціально-педагогічний патронаж у системі освіти як складову соціального супроводу сім'ї.
23. Розкрийте особливості організації педагогічної освіти батьків.
24. Принципи ефективної педагогічної взаємодії з батьками за умови пріоритету інтересів дитини.
25. Розкрийте особливості використання моделей виховного процесу для батьків.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями. Взаємодія з батьківською спільнотою та педагогічний патронаж»

Разом: 60 год., з них лекційні заняття – 6 год., семінарські заняття – 4 год., практичні заняття – 6 годин, модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 30 год., екзамен. іспит – 10 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль I
Назва модуля	Педагогічне партнерство як феномен розвитку інститутів сім'ї та закладів освіти		Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти
Кількість балів за модуль	74 бали		79 балів
Лекції	1	2	3
Теми Лекцій (відвідування – 3 бали)	Педагогічне партнерство закладу освіти та сім'ї як передумова розвитку особистості та успішного навчання	Педагогічна взаємодія з батьками. Управління співробітництвом з батьками	Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти

Теми семінарських занять 22 бали	Соціально-педагогічне значення співпраці батьків і педагогів у процесі виховання і навчання дітей		Практичний вітчизняний та зарубіжний досвід управління роботою з батьками
Теми практичних занять 33 бали	Діагностика виховних можливостей сім'ї		Педагогічне просвітництво батьків
Самостійна робота	25 балів		Технології залучення батьків до освітнього процесу закладу освіти
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		20 балів
Підсумковий контроль		Екзамен	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)

Всього: 153 бали $K = 153/60 = 2,55$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Взаємодія ДНЗ та сім'ї / уклад. О. А. Рудік, І. В. Молодушкіна — Харків: Вид. група «Основа», 2013. — 222, [2] с. — (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»).
2. Гаврилюк Н. Г. Використання інноваційних технологій в роботі з батьками / Н. Г. Гаврилюк // Методичний посібник. — 2012. — С. 35.
3. Люшин М. О. Моделювання педагогічного середовища / упорядник М. О. Люшин. — Харків: Видавнича група «Основа», 2012. — 22 с.
4. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 4 / упор.: Т. В. Панасюк, Н. М. Курочка. — Тернопіль: Мандрівець, 2012. — 304 с.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи // Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та інші. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
6. Організація роботи з батьками дітей дошкільного віку: нормативно-правові документи // Практика управління дошкільним закладом. - 2012. — № 2. — С.68-75.
7. Сухарева Л. С. Піклуємось разом з батьками. Робота з батьками дошкільників. — Харків: Вид. група «Основа»: «Тріада», 2008. — 128 с. (Серія: «ДНЗ. Вихователю»)
8. Устинова Н. В. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді. Принципи гуманістичної педагогіки. / Н. В. Устинова — 2015. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://readbookz.com/book/172/5533.html>.

Додаткова

1. Грицюк Л. Батьківський комітет – допомога в усьому /Лариса Грицюк //Директор школи. — 2013. — №21 — С. 4-14.
2. Денисюк Л. Співпраця з батьками та громадськими організаціями — важлива складова сучасної освіти / Л. Денисюк, М. Біт-Давід // Директор школи . — 2012. — № 17 — С. 51–57.
3. Журба К. Взаємодія сім'ї і школи у вихованні гідної людини / К. Журба // Шкільний світ. — 2013. — № 18 — С. 4-7.
4. Ковтун О. Єдиний освітній простір для педагогів, батьків та їхніх дітей / Ольга Ковтун. — Практика управління дошкільним закладом, 2014. — № 4 — С. 7-15

5. Крутько М. Відповідальне батьківство / М. Крутько // Школа. — 2013. — № 2 — С. 53–56.
6. Цуркан Л. Форми роботи з батьками / Людвіга Цуркан // Директор школи. — 2010. - №5 — С.56-59.